

MEDZINÁRODNÉ VZŤAHY

SLOVAK JOURNAL OF INTERNATIONAL RELATIONS

Faculty of International Relations, University of Economics in Bratislava

2020, Volume XVIII., Issue 3, Pages 241 – 262

ISSN 1336-1562 (print), ISSN 1339-2751 (online)

Submitted: 20. 2. 2020 | Accepted: 4. 9. 2020 | Published 15. 9. 2020

ANALÝZA ZBROJÁRSKEHO PRIEMÝSLU A OBCHODU S KONVENČNÝMI ZBRAŇAMI VO VYBRANÝCH KRAJINÁCH AFRIKY

ANALYSIS OF THE ARMS INDUSTRY AND TRADE WITH CONVENTIONAL WEAPONS IN SELECTED COUNTRIES OF AFRICA

Lujza Chrvalová¹

Zbrojársky priemysel a obchod s konvenčnými zbraňami krajín Afriky je vo veľkej miere ovplyvnený výskytom ozbrojených konfliktov, aktivitami teroristických organizácií, nelegálnymi transfermi zbraní, zahraničnou politikou rozvinutých ekonomík a koloniálnou minulosťou. Všetky tieto premenné majú vplyv na formovanie teritoriálnej a komoditnej štruktúry obchodu s konvenčnými zbraňami, zapojenie do medzinárodných iniciatív a dohovorov, a celkovú rozvinutosť zbrojárskeho priemyslu. Cieľom článku je s použitím metódy komparácie, kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy, porovnať a v závere definovať spoločné a rozdielne znaky týkajúce sa konvenčných zbraní vybraných štátov afrického kontinentu. Analýza je doplnená o súhrn platnej medzinárodnej legislatívy pre všetky typy konvenčných zbraní, ktorou sú viazané jednotlivé africké štáty.

Kľúčové slova: ťažké konvenčné zbrane, ručné palné a ľahké zbrane, medzinárodný obchod s konvenčnými zbraňami, Afrika

The defence industry and trade in conventional weapons in African countries are largely influenced by the persistence of armed conflicts, the activities of terrorist organizations, illegal arms transfers, the foreign policy of developed economies, and the colonial past. All these variables affect the formation of the territorial and commodity structure of conventional arms trade, involvement in international initiatives and conventions, and the overall development of the defence industry. The aim of the article is to compare and define common and different features of conventional weapons of selected African countries by using the method of comparison, quantitative and qualitative analysis. The analysis is complemented by a summary of the international legislation for all types of conventional weapons to which individual African states are signatories and state parties.

¹ Ing. Lujza Chrvalová, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: chrvalova.lujza@gmail.com

Key words: heavy conventional weapons, small arms and light weapons, international trade with conventional weapons, Africa
JEL: F19, F52

1 ÚVOD

Zbrojársky priemysel a obchod s konvenčnými zbraňami je súčasťou ekonomických aktivít takmer každého štátu, pričom rozdiely nastávajú pri veľkosti zbrojárskych firiem, objemoch obchodu, zapojení do medzinárodných zmlúv a dohovorov, národnej legislatíve, teritoriálnom a komoditnom zameraní. V prípade vyspelých trhových ekonomík s rozvinutým zbrojárskym priemyslom je cieľom obchodu s konvenčnými zbraňami vykonávanie zahraničnej politiky štátu, ovplyvňovanie vývoja medzinárodných konfliktov a v konečnom dôsledku posilňovanie politickej moci v regionálnom alebo celosvetovom meradle. V prípade krajín ohrozených aktivitami teroristických skupín alebo zapojených do ozbrojených konfliktov, je cieľom najmä importov konvenčných zbraní národná bezpečnosť a vývoj ozbrojeného konfliktu v prospech vládnych zložiek daného štátu. Afrika ako kontinent s najväčším množstvom pretrvávajúcich ozbrojených konfliktov a pôsobením teroristických organizácií, najmä v oblasti Sahelu, sa radí ako celok medzi importérov konvenčných zbraní.

Autorka si v práci kladie za cieľ analyzovať export a import konvenčných zbraní vo vybraných štátoch afrického kontinentu (v časovom horizonte od roku 2008 do súčasného obdobia), a to prostredníctvom rozdelenia a následnej komparácie štátov podľa geografických regiónov. Daná komparácia prináša nielen ucelený pohľad na vývoj a súčasnú situáciu fenoménov týkajúcich sa konvenčných zbraní, ale aj vytýčenie regionálnych lídrov, kľúčových problémov a načrtnutie možného smerovania do budúcnosti v oblasti konvenčných zbraní. Okrem metódy komparácie je v práci využívaná metóda kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy, v závere práce sú pomocou metódy indukcie definované spoločné a rozdielne znaky sledovaných krajín. Kvantitatívne údaje sú výsledkom syntézy údajov dostupných vo svetových databázach zaoberajúcich sa transferom konvenčných zbraní, a to databáza SIPRI a Register konvenčných zbraní OSN (z angl. *United Nations Register of Conventional Arms*, ďalej ako UNROCA).

Z teoretického hľadiska vychádza autorka z definície konvenčných zbraní, ktorá je zameraná na vymenovanie typov zbraní, ktoré sa k nim zaraďujú, a teda „*medzi zbrane klasifikované ako konvenčné patria ručné palné a ľahké zbrane, výbušniny a zápalné látky, ako aj systémy používané na ich distribúciu* (Levy a Sidel 2008, s. 87).“ Rozdiel medzi konvenčnými zbraňami a ostatnými existujúcimi druhmi zbraní je, že neobsahujú biologickú, chemickú alebo jadrovú substanciu. Pojem konvenčné zbrane obsahuje dve podkategórie, ktorými sú ťažké konvenčné zbrane a ručné palné a ľahké zbrane. V rámci definície ťažkých konvenčných zbraní sa autorka opiera o metódu ich enumerácie zo strany Zmluvy o obchode so zbraňami,

ktorá sa zhoduje s Registrom konvenčných zbraní OSN, pričom oba do tejto podkategórie zaraďujú bojové tanky, obrnené bojové vozidlá, delostrelecké systémy veľkého kalibru, bojové lietadlá, útočné helikoptéry, bojové plavidlá, a rakety a raketové komplety (United Nations 2013, čl. 2). V rámci druhej podkategórie, „*ručné palné a ľahké zbrane sú tie, ktoré môže prepravovať jedna alebo dve osoby, ktoré sú namontované na vozidle alebo ktoré môžu byť ťahané zvierateľom* (Stohl, R., 2017, str. 3).“

Ďalší smerodajný pojem v rámci práce predstavuje medzinárodný obchod s konvenčnými zbraňami, ktorý je potrebné rozdeliť na dve kategórie, a to legálny a nelegálny obchod, do ktorých spadajú transfery ťažkých konvenčných zbraní aj ručných palných a ľahkých zbraní. Neexistuje jednotná definícia medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami. Veľké množstvo autorov zaoberajúcich sa výskumom objemov, vplyvu, vývoja a výziev medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami sa opierajú o definíciu Agentúry USA pre kontrolu a odzbrojenie (z anglického *U.S. Arms Control and Disarmament Agency*), podľa ktorej zahŕňa legálne transfery „*vojnových zbraní, ich častí, streliva, podporného vybavenia a iných komodít určených na vojenské použitie, [...] ak je ich hlavné poslanie označené ako vojenské* (Holton a Bromley 2010, s. 9).“ Viacerí autori spájajú medzinárodný obchod aj s budovaním obranných výrobných zariadení iným štátom, ako aj poskytovaním vojenských služieb či výcviku. Pod pojem ilegálny medzinárodný obchod spadá „*medzinárodný obchod s konvenčnými zbraňami, ktorý je v rozpore so zákonmi štátov a/alebo medzinárodným právom* (Wezeman 2003, s. 6).“ V prípade takejto definície je ale potrebné vychádzať zo správania príjemcov zbraní a konečného použitia obchodovaných konvenčných zbraní, nakoľko národné práva jednotlivých štátov sú nekonzistentné a majú v niektorých otázkach rozdielny prístup, napríklad v prípade popráv ako sankcií za porušenie práva. Pri takýchto situáciách sa blokujú transfery zbraní podľa medzinárodného práva. Súvisiacim pojmom sú nelegálne transfery ľahkých konvenčných zbraní, resp. pašovanie týchto zbraní, ku ktorým patrí „*dovoz, vývoz, nadobudnutie, predaj, dodanie, pohyb alebo prevod strelných zbraní, ich súčastí a komponentov, a streliva z územia alebo cez územie jedného zmluvného štátu na územie iného zmluvného štátu, ak niektorý zo štátov tieto transfery nepovoľuje v súlade s podmienkami Protokolu o strelných zbraniach [...]* (United Nations Office on Drugs and Crime 2019, s. 5).“ Definícia je zameraná na nelegálne transfery ručných palných a ľahkých zbraní, nakoľko tieto tvoria väčšinový podiel na nelegálnych transferoch v rámci krajín Afriky.

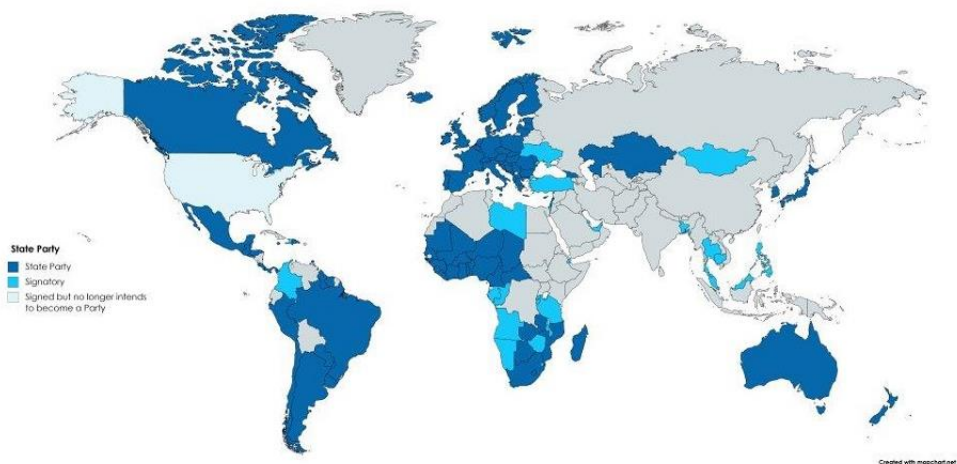
Tematike konvenčných zbraní v Afrike je venovaných viacero monografií, pričom autori pristupujú k tejto problematike z viacerých uhlov pohľadu. Mnohí autori sa špecializujú na výskum obchodu a transferu zbraní v rámci jednej krajiny, regiónu alebo teroristickej skupiny (Holden 2009, Venter 2014, Lutterbeck 2009), z pohľadu obchodu s ľahkými palnými a ručnými zbraňami (Adeniyi 2017, Pytlak n.a.), problému

nelegálnych transferov konvenčných zbraní (Schroeder 2018, Ettang 2013) alebo výskumu tvorby a napĺňania záväzkov vyplývajúcich zo Zmluvy o obchode so zbraňami (Coetzee, 2014).

2 MEDZINÁRODNÁ REGULÁCIA OBCHODU S KONVENČNÝMI ZBRAŇAMI A POSTAVENIE KRAJÍN AFRIKY

S cieľom posilniť medzinárodnú bezpečnosť, zabrániť porušovaniu základných ľudských práv, obmedziť nadmerné zbrojenie a zvýšiť transparentnosť pri obchode s konvenčnými zbraňami, stávajú sa krajiny signatármi medzinárodných zmlúv a dohôd, či už na regionálnej alebo globálnej úrovni. Najvýznamnejšou zmluvou s dosahom na obmedzenie exportov a importov konvenčných zbraní je Zmluva o obchode so zbraňami (ďalej ako ATT), ktorej účelom je „*stanovenie najvyšších možných spoločných medzinárodných noriem na reguláciu alebo zlepšenie regulácie medzinárodného obchodu s konvenčnými zbraňami; a predchádzať a zabrániť nedovolenému obchodovaniu s konvenčnými zbraňami* (United Nations 2013, čl. 1).“ Signatármi ATT sú viaceré krajiny afrického kontinentu, ktoré pristúpili v rôznych rokoch od jej vstupu do platnosti. Zmluvnými stranami, resp. signatármi sú takmer všetky krajiny južnej a západnej Afriky, zo severnej Afriky sa stala signatárom Líbya, zo strednej Afriky sú zmluvnými stranami Čad a Stredoafrická republika a z východnej Afriky je signatárom Tanzánia a Džibutsko (Obrázok 1).

Obrázok 1: Mapa zmluvných strán a signatárov Zmluvy o obchode so zbraňami

Poznámka: Zmluvné strany sú štáty, ktoré ratifikovali, prijali, schválili alebo pristúpili k ATT. Signatári sú štáty, ktoré podpísali zmluvu, ale ešte ju neratifikovali, neschválili alebo neprijali. Prameň: Arms Trade Treaty. *Status of ATT Participation*. [online] Dostupné na internete: <<https://thearmstradetreaty.org/>> [Citované 2. 2. 2020]

Okrem ATT sú ďalšími medzinárodne významnými zmluvami zameranými na oblasť určitých typov konvenčných zbraní Dohovor o zákaze použitia, skladovania, výroby a transferu protipechotných mín a o ich zničení (ďalej APMBC)², Dohovor o zákazoch alebo obmedzeniach použitia určitých konvenčných zbraní, ktoré môžu byť považované za nadmerne zraňujúce alebo majúce nerozlišujúce účinky (ďalej CCW)³, Dohovor o kazetovej munícii (CCM)⁴ a zmluva zameraná celoplošne na viacero druhov konvenčných zbraní, a to Wassenaarská dohoda o kontrole vývozu konvenčných zbraní a tovaru a technológií s dvojakým použitím (WA)⁵. APMBC nastavuje systém pre nakladanie s mínami v snahe zabrániť existujúcemu a budúcemu utrpeniu súvisiacemu s ich použitím. S výnimkou Egyptu, Maroka a Líbye sú všetky africké štáty signatármi tejto konvencie (Anti-Personnel Mine Ban Convention, 2020). CCW je ďalšou zmluvou zameranou na konvenčné zbrane, ktoré spôsobujú vysoké utrpenie, ako pozemné míny, zápalné zbrane, nástražné míny alebo oslepujúce laserové zbrane. Členské štáty Afriky, ktoré sú zmluvnými stranami, sú rozmiestnené nerovnomerne, a to prevažne v západnej a severnej Afrike. Z južnej Afriky sú členskými štátmi Juhoafrická republika, Madagaskar, Maurícius a Zambia, a z východnej Afriky Džibutsko, Uganda a Burundi. Okrem zmluvných štátov sú signatármi CCW štáty Nigéria, Egypt a Sudán, ktoré konvenciu zatiaľ oficiálne neratifikovali (United Nations Treaty Collection, 2020). Ďalší dohovor zameraný na špecifický typ konvenčných zbraní predstavuje CCM, ktorého zmluvné strany sa zaväzujú k nepoužívaniu kazetovej munície, zničeniu jej existujúcich zásob, pomoci obetiam zraneným týmto typom zbrane a zavedeniu národných opatrení na implementáciu dohovoru CCM. Z afrických štátov sa stalo zmluvnou stranou 34 štátov, prevažne štátov západnej a južnej Afriky, a signatármi je 9 štátov strednej a západnej Afriky. Jedenásť štátov nepristúpilo k dohovoru CCM (Convention on Cluster Munition, 2020). Poslednou spomenutou zmluvou je WA z roku 1996, ktorá bola „založená v snahe dosiahnuť regionálnu a medzinárodnú bezpečnosť a stabilitu, prostredníctvom podpory transparentnosti a väčšej zodpovednosti pri transferoch konvenčných zbraní, tovaru a technológií s dvojakým použitím (Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods 2019, čl. 1).“ Účelom zmluvy je taktiež zabrániť zmocneniu sa konvenčných zbraní teroristickými organizáciami. Z afrických štátov je zmluvnou stranou iba Juhoafrická republika.

² Z anglického Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on Their Destruction.

³ Z anglického Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects (with Protocols I, II and III).

⁴ Z anglického Convention on Cluster Munitions.

⁵ Z anglického Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods and Technologies.

Tabuľka 1: Aktuálne uvalené zbrojné embargá na krajiny Afriky

Názov štátu	Dátum uvalenia zbrojného embarga	Zakladajúci dokument
Zbrojné embargá uvalené Bezpečnostnou radou OSN		
Konžská demokratická republika (NGF)	28. júl 2003	UNSCR 1493
Južný Sudán	13. júl 2018	UNSCR 2428
Líbya (NGF)	26. február 2011	UNSCR 1970
Somálsko	23. január 1992	UNSCR 733
Stredoafriická republika (NGF)	5. decembra 2013	UNSCR 2127
Sudán (región Darfur)	30. júl 2004	UNSCR 1556
Zbrojné embargá uvalené Európskou úniou		
Konžská demokratická republika	7. apríl 1993	Deklarácia EK
Južný Sudán	18. júl 2011	2011/423/CFSP
Líbya	28. február 2011	2011/137/CFSP
Somálsko	10. december 2002	2002/960/CFSP
Stredoafriická republika	23. december 2013	2013/798/CFSP
Sudán	15. marec 1994	94/165/CFSP
Zimbabwe	18. február 2002	2002/145/CFSP

Poznámka: NGF (*non-governmental forces*) – mimovládne sily, CFSP (*Common Foreign and Security Policy*) – Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika, UNSCR (*UN Security Council Resolution*) – Rezolúcia Bezpečnostnej rady OSN.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *Arms Embargoes*. [online] Dostupné na internete: <<https://www.sipri.org/databases/embargoes>> [Citované 5. 2. 2020] a EU

Sanctions Map. *Thematic Restrictions*. [online] Dostupné na internete:

<<https://www.sanctionsmap.eu/#/main>> [Citované 5. 2. 2020]

Nástroj, ktorý je vo veľkej miere využívaný štátmi v rámci obchodu s konvenčnými zbraňami s krajinami Afriky, je zbrojné embargo. Dôvodom zavedenia zbrojného embarga, býva snaha prinútiť cieľový štát k pozmeneniu správania, resp. politiky, v snahe potlačiť ozbrojený konflikt a v konečnom dôsledku dosiahnuť medzinárodný mier a bezpečnosť. V prípade afrických štátov bolo zbrojné embargo uvalené buď na štát ako celok, na mimovládne sily zapojené do ozbrojeného konfliktu v štáte, na určitý región (príkladom je región Darfur v Sudáne) alebo na teroristické zložky pôsobiace na území štátu (napríklad Boko Haram, Al-Káida). V súčasnosti je uvalených 6 zbrojných embarg z strany Bezpečnostnej rady OSN (ďalej ako BR OSN) a 7 zbrojných embarg z strany Európskej únie (Tabuľka 1). Krajiny postihnuté zbrojným embargom BR OSN a Európskej únie sa prekrývajú, rozdiely nastávajú v prípade cielenia embarga v prípade troch krajín na mimovládne sily, a u Zimbabwe, ktoré nefiguruje v zozname BR OSN. Zbrojné embargo v sebe zahŕňa okrem zákazu exportu konvenčných zbraní, aj zákaz poskytovania súvisiaceho výcviku, technického poradenstva, služieb a finančnej pomoci. Ďalšími uvalenými zbrojnými embargami zo strany BR OSN na štáty Afriky v súvislosti s výskytom ozbrojeného konfliktu a porušovaním ľudských práv, ktoré boli po ich skončení zrušené, smerovali na

Etiópiu, Angolu, Eritreu, Libériu, Rwandu, Sierru Leone, Juhoafrickú republiku a Zimbabwe. Zo strany Európskej únie boli zbrojné embargá uvalené aj na Pobrežie Slonoviny, Guineu a Nigériu.

3 ANALÝZA EXPORTU A IMPORTU KONVENČNÝCH ZBRANÍ V JEDNOTLIVÝCH REGIÓNOCH AFRIKY

Zbrojársky priemysel je v afrických krajinách slabo rozvinutý a v mnohých prípadoch je o ňom dostupných len málo informácií, a to v podobe množstva výrobných tovární a typu produkovaných konvenčných zbraní. Obrázok 2 indikuje taktiež nerovnomerné teritoriálne rozloženie zbrojárskych tovární. Spoločnosti zamerané na montáž a opravy bojových lietadiel sú sústredené v severnej Afrike a Juhoafrickej republike. Továrne na výrobu bojových lodí sa nachádzajú prevažne v severnej a západnej Afrike. Naopak továrne na montáž obrnených bojových a transportných vozidiel, a továrne na výrobu SALW sú rozmiestnené pomerne rovnomerne po celom kontinente. Najväčšie množstvo evidovaných spoločností sa nachádza na území Alžírsku, Juhoafrickej republiky, Nigérie, Maroka, Etiópie a v Egypte. Podľa mapy sa najviac spoločností zaoberajúcich sa výhradne importom a následnou logistikou vojenského materiálu nachádza na Západnom pobreží Afriky, najmä v Nigérii a Senegale. V roku 2019 sa dokonca jedna africká spoločnosť zaradila medzi top 100 svetových zbrojárskych spoločností s najvyššími príjmami, a to na 95. mieste (Artillery, 2019). Bola ňou štátom vlastnená spoločnosť Denel z Juhoafrickej republiky, ktorá sa primárne zameriava na vývoj a montáž leteckej techniky, raketových systémov, dronov, resp. bezpilotných leteckých systémov (z anglického *unmanned aerial vehicle systems*) a podporných delostreleckých systémov. Ďalším významným rebríčkom spoločností zbrojárskeho priemyslu zameraným na hodnotu produkcie a ponuku súvisiacich vojenských služieb, je databáza zbrojárskeho priemyslu SIPRI (z anglického *SIPRI Arms Industry Database*). Z údajov rebríčka vyplýva, že žiadna zo spoločností krajín Afriky sa neumiestnila v top 100 spoločnostiach od roku 2008 (Stockholm International Peace Research Institute, 2020).

Obrázok 2: Spoločnosti obranného priemyslu v Afrike

Prameň: IPIS. *Defence-related companies in Africa*. [online] Dostupné na internete: <<https://ipisresearch.be/mapping/webmapping/factories/index.html>> [Citované 8. 2. 2020]

2.1 Región južnej Afriky

Prvou sledovanou oblasťou je región južnej Afriky, v ktorom sa analýza zameriava na Botswanu, Malawi, Mozambik, Namíbiu a Zambiu. Špeciálne postavenie zastáva Juhoafrická republika, ktorá je analyzovaná samostatne, v dôsledku vysokého objemu jej exportov a importov konvenčných zbraní v porovnaní s ostatnými štátmi regiónu.

Spoločným znakom všetkých sledovaných krajín v tomto regióne je nedostatočné vykazovanie importov ťažkých konvenčných zbraní, pretože v databáze SIPRI chýbajú údaje pre viaceré roky v prípade každej krajiny. Ani jedna z krajín nevykázala údaje v databáze SIPRI pre exporty ťažkých konvenčných zbraní od roku 2008. V databáze UNROCA sú dostupné údaje týkajúce sa exportov ťažkých konvenčných zbraní týchto krajín, ale len vo veľmi nízkych hodnotách. V prípade Namíbie ide o export 7 kusov delostreleckých systémov veľkého kalibru, v Zimbabwe o export 110 kusov delostreleckých systémov veľkého kalibru a v Zambii 15 kusov delostreleckých systémov veľkého kalibru (United Nations Register of Conventional Arms, 2020). Všetky tieto exporty smerovali do Juhoafrickej republiky a boli vykázané len z jej strany v rámci importov. Podobný prípad nastal aj u exportov ľahkých palných a ručných zbraní (ďalej SALW), ktorých exporty figurujú len v prípade Zimbabwe

a Namíbie, a smerovali takmer výlučne do Juhoafrickej republiky. Za jeden z hlavných dôvodov, ktorý spôsobuje nízke objemy exportov týchto krajín, je potrebné označiť nedostatočne rozvinutý obranný priemysel. Napríklad v prípade Namíbie, nemá krajina, s výnimkou obrnených osobných transportérov, bojových vozidiel pechoty a obrannej elektroniky, konvenčné výrobné kapacity na produkciu zbraní (Global Security, n.a.). Ako riešenie prichádza do úvahy rozšírenie kapacít iných priemyselných odvetví o výrobu obranného priemyslu, napríklad rozšírenie textilných závodov o produkciu vojenských alebo policajných uniforiem, elektrotechnický priemysel o obrannú elektroniku, atď.

Kumulatívne najväčšie počty importovaných zbraní dosiahli v období rokov 2008-2018 krajiny Zambia a Namíbia, najnižšie hodnoty nastali v prípade importov Malawi (Tabuľka 2). V prípade Zimbabwe neboli vykázané žiadne údaje pre importy v tomto období v databáze SIPRI. Teritoriálna štruktúra krajín, z ktorých pochádzali importy, je na rozdiel od exportov rôznorodá. Okrem regionálneho partnera Juhoafrickej republiky, importovali štáty ťažké konvenčné zbrane z Ruskej federácie, Číny a viacerých krajín Európskej únie.

Okrem tradičných konvenčných zbraní, sú krajiny regiónu južnej Afriky aktívne aj v otázkach novodobých moderných technológií. Debata ohľadom nových technológií, ktorými sú smrtiace autonómne zbrane (z anglického *Lethal and Autonomous Weapon Systems*, ďalej LAWS), predstavuje významnú problematiku medzi vyspelými trhovými ekonomikami, najmä vo Francúzsku a Nemecku, a zapojila sa do nej napríklad aj Zambia. V rámci neformálneho zasadnutia k LAWS vyjadrila Zambia potrebu „objasniť ich bezpečné uplatňovanie alebo dokonca ich prijatie vo vojnovom konflikte, zároveň vidí dilemu pri plnení agendy týkajúcej sa vhodných právnych predpisov, ktoré sa majú na tento výskum vzťahovať v nádeji, že sa získa akceptácia autonómneho zbraňového systému (Republic of Zambia, 2016).“ K problematike LAWS sa negatívne postavili aj ďalšie africké štáty, medzi nimi Alžírsko, Egypt, Ghana, Uganda, Zimbabwe a Juhoafrická republika. Sporný bod predstavovala najmä zodpovednosť za porušenie medzinárodných ľudských práv zo strany autonómnych zbraní. Štáty Afriky považujú debatu ohľadom LAWS za významnú hlavne preto, že veľká časť ozbrojených konfliktov sa odohráva na ich kontinente.

Tabuľka 2: Importy ťažkých konvenčných zbraní vybraných krajín regiónu Južnej Afriky v rokoch 2008 – 2018 (mil. TIV⁶)

Štát/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Botswana	-	13	10	-	6	8	-	-	5	3	4
Malawi	3	-	-	-	1	2	2	2	1	-	-
Mozambik	-	-	-	0	0	9	15	0	2	-	-
Namíbia	66	15	3	1	57	9	2	-	3	35	-
Zambia	2	-	-	1	66	-	-	14	43	44	-
Zimbabwe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Poznámka: “0” znamená hodnotu importov nižšiu ako 0.5 milióna.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. [online] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>> [Citované 1. 2. 2020]

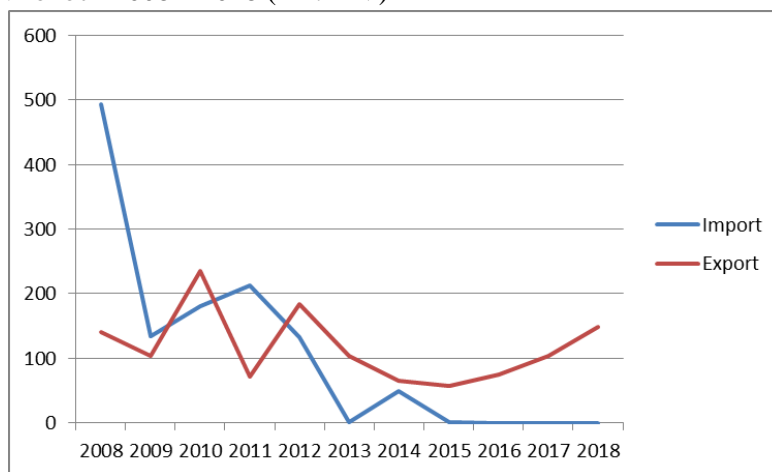
Najväčším importérom a zároveň aj exportérom konvenčných zbraní v regióne južnej Afriky je Juhoafrická republika. Ako jediná zo všetkých sledovaných krajín má dostupné dáta pre exporty ťažkých konvenčných zbraní v každom roku sledovaného obdobia 2008-2018 (Graf 1). Roky 2010 a 2012 predstavovali vrcholy exportov ťažkých konvenčných zbraní, pričom v poslednom období pozorujeme opätovne rastúcu tendenciu vývozov. Na základe dát vykázaných v databáze SIPRI usudzujeme, že exporty ťažkých konvenčných zbraní prevažovali nad ich importmi vo väčšine sledovaných rokov, čoho príčinou je aj nulové vykazovanie importov krajiny od roku 2015. Exporty krajiny boli zamerané prevažne na obrnené bojové vozidlá, bojové lietadlá a ich komponenty, čo vyplýva aj z produkčnej činnosti najväčšej zbrojárskej spoločnosti Denel, a aj ostatných väčších spoločností činných v krajine, a to Safran Aerosystems, SAAB Grintek Defence (dcérska spoločnosť SAAB), Osprea Logistics alebo Bruisertech Pty (IPIS, 2020). V prípade exportov zbraní Juhoafrickej republiky sa potvrdil gravitačný model, nakoľko veľká časť jej exportov smeruje do krajín afrického kontinentu. Ďalšími obchodnými partnermi sú USA, Čína, India a krajiny Arabského polostrova, najmä Spojené arabské emiráty a Jemen. „Podľa výročných správ Juhoafrického národného výboru pre kontrolu konvenčných zbraní (*National Conventional Arms Control Committee*), Južná Afrika v rokoch 2016 a 2017 dodávala zbrane, muníciu a obrnené bojové vozidlá, ako aj sledovacie a vojenské technológie Saudskej Arábie a Spojeným arabským emirátom (Middle East Eye, 2019).“ Dané exporty zbraní boli následne kritizované, nakoľko Saudská Arábia

⁶ TIV (*Trend-indicator value*, resp. hodnota určujúca trend vývoja) je merná jednotka databázy SIPRI založená na známych jednotkových výrobných nákladoch základnej sady zbraní a predstavuje skôr prevod vojenských zdrojov než finančnú hodnotu prevodu. Zbrane, ktorých výrobné náklady nie sú známe, sa porovnávajú so základnou vzorkou zbraní na základe veľkosti, výkonových charakteristík, roku výroby, atď. Použitým zbraňami (40 %) a tým, ktoré boli modernizované alebo renovované (66 %), sa prideli nižšia hodnota ako novej zbraňi.

bola v tom čase zapojená do občianskej vojny v Jemene, a niekoľko zostrelených bojových lietadiel a dronov pochádzalo práve z juhoafrických exportov.

Importná výkonnosť krajiny v oblasti ťažkých konvenčných zbraní sa rapídne znížila oproti východiskovému roku 2008, a to viac ako dvojnásobne. Mierny nárast importov bol zaznamenaný v roku 2011, po ktorom sa hodnoty následne prepadli. Pre roky 2013 a 2015-2018 neboli v databáze SIPRI vykázané žiadne hodnoty pre importy ťažkých konvenčných zbraní.

Graf 1: Vývoj exportov a importov ťažkých konvenčných zbraní v Juhoafrickej republike v rokoch 2008 – 2018 (mil. TIV)

Poznámka: “0” znamená hodnotu importov nižšiu ako 0.5 milióna.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. [online] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>> [Citované 1. 2. 2020]

2.2 Región strednej Afriky

Podobne ako pri regióne južnej Afriky, aj krajiny strednej Afriky majú sklon k nevykazovaniu údajov pre importy a exporty konvenčných zbraní. V rámci databázy SIPRI nie je pre sledované obdobie vykázaný žiadny údaj pre export ťažkých konvenčných zbraní z krajín regiónu strednej Afriky. V databáze UNROCA sú evidované exporty len pre Čad, kde Poľsko ako importný partner vykázalo v roku 2009 viaceré importy SALW, najviac v objeme 125 kusov pre revolyvery a samonabíjacie pištole (United Nations Register of Conventional Arms, 2020). Čad dané importy nepotvrdil.

Ak zanalyzujeme údaje pre importy ťažkých konvenčných zbraní, kumulatívne najvyššie počty dosahuje Angola, ktorá je zároveň top importérom regiónu v posledných rokoch, nasledovaná Kamerunom, Rovníkovou Guineou, Čadom a Kongom (Tabuľka 3). Z tabuľky vyplýva, že pozícia najvýznamnejšieho importéra sa počas rokov menila v prospech viacerých krajín, čo je rozdiel v porovnaní s regiónmi

vyspelých ekonomík, ktoré si dlhodobo držia svoju pozíciu, či už v rámci exportov alebo importov. Spoločným znakom importu sledovaných krajín regiónu je jeho komoditná štruktúra, v ktorej prevládajú bojové lietadlá, obrnené bojové vozidlá a delostrelecké systémy veľkého kalibru.

Stredná Afrika je jedným z regiónov, ktoré v minulosti boli a dodnes sú vo vysokej miere poznačené ozbrojenými konfliktami. V súčasnom období, začiatkom roka 2020, pretrváva ozbrojený konflikt v podobe občianskej vojny v Stredoafrickej republike, anglofónnej krízy v Kamerune (z angl. *Anglophone Crisis*), ozbrojených rebelských povstaní v Demokratickej republike Kongo a teroristických aktivít v Čade. Existencia ozbrojených konfliktov vyvíja tlak na zvýšenie importu konvenčných zbraní, ktoré v mnohých prípadoch končia v rukách povstaleckých skupín alebo teroristických organizácií. Zbrane získané takýmito skupinami nie sú vykázané v rámci svetových databáz a ani v ročných správach týkajúcich sa obranného priemyslu za jednotlivé krajiny. Enormný problém predstavujú najmä ilegálne transfery SALW, proti ktorým sa krajiny snažia bojovať viacerými iniciatívami a dohovormi. Významným dohovorom, ktorého signatármi je 11 štátov strednej a východnej Afriky, je Stredoafriický dohovor o kontrole ručných a ľahkých zbraní, munície a všetkých častí a súčastí, ktoré možno použiť na ich výrobu, opravy a montáž⁷ z roku 2017. „*Jeho nadobudnutie účinnosti posilňuje už existujúci právny rámec a stanovuje vysoké normy pre región, a zároveň vytvára príležitosti pre harmonizáciu na medziregionálnej úrovni - najmä s Hospodárskym spoločenstvom západoafrických štátov (ECOWAS),* (United Nations Office on Drugs and Crime 2019, s. 5),“ a taktiež so Zmluvou o obchode so zbraňami a Globálnym programom pre strelné zbrane OSN.

Tabuľka 3: Importy ťažkých konvenčných zbraní vybraných krajín regiónu Strednej Afriky v rokoch 2008 – 2018 (mil. TIV)

Štát/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Angola	29	20	-	-	-	31	2	47	142	108	75
Čad	75	35	38	1	4	59	58	1	-	2	-
Kamerun	1	-	10	-	9	139	122	7	20	8	2
Kongo	-	1	27	-	23	12	13	2	-	-	-
KDR	18	44	151	-	10	1	-	2	43	-	-
R. Guinea	30	68	3	57	65	2	92	-	-	-	7

Poznámka: “0” znamená hodnotu importov nižšiu ako 0.5 milióna.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. [online] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>> [Citované 1. 2. 2020]

⁷ Z anglického Central African Convention for the Control of Small Arms and Light Weapons, Their Ammunition and All Parts and Components That Can Be Used for Their Manufacture, Repair and Assembly.

2.3 Región východnej Afriky

Podobne ako krajiny strednej Afriky aj región východnej Afriky je poznačený pretrvávajúcimi ozbrojenými konfliktami, čo má vplyv na vykazovanie exportov, resp. importov konvenčných zbraní a na politiku, ktorá je uplatňovaná voči týmto štátom. Na margo uplatňovanej politiky je potrebné spomenúť platné zbrojné embargá, ktoré boli uvalené BR OSN na Somálsko od roku 1992, na región Darfur v Sudáne od roku 2004 a na Južný Sudán od roku 2018 (v prípade zbrojného embarga EÚ od roku 2011) (viď Tabuľka 1 vyššie).

Vychádzajúc z údajov dostupných pre importy ťažkých konvenčných zbraní vybraných krajín regiónu (Tabuľka 4), možno za krajinu s najvyšším sklonom k importu zbraní označiť Sudán a Ugandu, naopak krajiny s najnižšími hodnotami sú Rwanda a Južný Sudán, a to s veľkou pravdepodobnosťou kvôli uplatňovanej politike vyspelých ekonomík. Celkovo najnižšie vykázané hodnoty importov zbraní z krajín východnej Afriky dosiahlo Somálsko, pre ktoré boli dostupné údaje v databáze SIPRI len pre 5 rokov v hodnote 9 mil. TIV, od zavedenia zbrojného embarga v roku 1992, a v databáze UNROCA pre štyri roky, a to len v prípade importu ľahkých zbraní a obrnených bojových vozidiel. Tieto transfery zbraní boli vykázané zo strany exportérov a neboli potvrdené Somálskom. Pri všetkých krajinách regiónu možno pozorovať trend poklesu hodnoty importov od roku 2017, naopak za najpriaznivejšie obdobie pre vývoj importov ťažkých konvenčných zbraní v regióne je na základe dostupných údajov možné označiť obdobie rokov 2010-2013.

Napriek nízkemu alebo takmer žiadnemu vykazovaniu exportov konvenčných zbraní z krajín Afriky a nedostatočným a netransparentným informáciám, existuje množstvo predpokladov a odhadov veľkosti zbrojárskeho priemyslu krajín kontinentu. Ako príklad možno uviesť Sudán, ktorého zbrane sa našli aj na území mimo konfliktu v krajine a v Južnom Sudáne. Zároveň sa „*Sudán prehlasuje za tretieho najväčšieho výrobcu zbraní v Afrike, po Egypte a Juhoafrickej republike* (Dabanga, 2014).“ Poprednou spoločnosťou krajiny, ktorej produkčná kapacita by si vyžadovala ďalší výskum, je Military Industry Corporation (MIC) zameraná na širokospektrálnu produkciu konvenčných zbraní, medzi nimi SALW, obrnené vozidlá, bojové tanky, príslušenstvo, munícia, bojové lode a lietadlá. Ak sa ale pozrieme do svetových databáz pre exporty a importy ľahkých aj ťažkých konvenčných zbraní, dostupný je iba jeden údaj pre exporty bojových lietadiel do Líbye v roku 2013 v databáze SIPRI.

Významný problém pre jednu z krajín regiónu, Južný Sudán, predstavuje vlastníctvo zbraní zo strany civilného obyvateľstva a rebelantských skupín, čo zvyšuje výskyt ozbrojeného násillia a počet obetí. V snahe kvantifikovať, zistiť príčiny a zdroje, z ktorých pochádzajú tieto zbrane, vyvíjajú krajiny viaceré iniciatívy a štúdie k danej problematike. Úspešnými príkladmi sú iniciatíva *National Small Arms Assessment in South Sudan* (známa pod skratkou NSAASS), ktorej autorom je Small Arms Survey alebo podpora *Bureau for Community Security and Small Arms Control* v Južnom

Sudáne zo strany Rozvojového programu OSN (UNDP), ktorej výsledkom bol vznik programov na zabezpečenie verejnej bezpečnosti, aj prostredníctvom pokrytia otázky SALW (United Nations Development Programme – South Sudan, 2017). V rámci monografií zaoberajúcich sa občianskou vojnou v Južnom Sudáne a z nej vyplývajúceho ozbrojovania civilného obyvateľstva, je potrebné spomenúť aj dielo *Weapon Supplies into South Sudan's Civil War* z roku 2018, publikované Conflict Armament Research (2018, s. 104), ktoré sa zaoberá výskumom a analýzou ozbrojených konfliktov priamo v teréne.

Tabuľka 4: Importy ťažkých konvenčných zbraní vybraných krajín regiónu Východnej Afriky v rokoch 2008 – 2018 (mil. TIV)

Štát/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Etiópia	-	-	54	76	193	153	33	10	5	1	10
Južný Sudán	44	1	2	61	2	9	35	19	8	-	-
Keňa	-	34	116	14	62	1	17	30	29	16	5
Rwanda	8	11	-	-	5	15	14	27	-	8	3
Sudán	128	89	182	173	95	130	61	116	101	56	32
Tanzánia	-	25	-	78	115	118	14	20	20	2	30
Uganda	14	25	37	471	219	20	1	5	1	21	1

Poznámka: Vysvetlivky: "0" znamená hodnotu importov nižšiu ako 0.5 milióna.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. [online] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>> [Citované 1. 2. 2020]

2.4 Región severnej Afriky

Najvyššie objemy importov ťažkých konvenčných zbraní sú evidované v rámci krajín regiónu severnej Afriky (Tabuľka 5). Kumulatívne najvyššiu hodnotu v sledovanom období dosahuje Alžírsko, nasledované s miernym rozdielom Egyptom a s viac ako dvojnásobne nižšou hodnotou importov Marokom. Okrem troch rokov (2013, 2015, 2017) predstavovalo Alžírsko lídra regiónu v rámci importov zbraní. Vývoj importov zbraní Alžírska prechádzal nerovnomerným vývojom, pričom najnižšie hodnoty boli dosiahnuté v období rokov 2013-2014. Opak predstavoval vývoj importov zbraní v Egypte a Tunisku, kde pozorujeme rastovú tendenciu počas sledovaného obdobia, v prípade Egypta od roku 2015 a v Tunisku od roku 2013. Špecifický prípad predstavuje vývoj v Líbyi, ktorej importy konvenčných zbraní boli poznačené zavedením zbrojného embarga v roku 2011 zo strany BR OSN na mimovládne zložky a zo strany Európskej únie na krajiny ako celok. Napriek zavedeniu zbrojného embarga pozorujeme pokračovanie exportov do tejto krajiny v rokoch 2012-2013, nielen v prípade ťažkých konvenčných zbraní, ale aj SALW, a to aj zo strany štátov Európskej únie (Veľká Británia a Taliansko). Okrem krajín

Európskej únie figurujú v databáze po roku 2011 ako exportéri USA, Ruská federácia, Srbsko, Sudán a Spojené arabské emiráty.

Ďalší prípad porušenia uvaleného zbrojného embarga zo strany BR OSN predstavovalo odhalenie obchodu s konvenčnými zbraňami medzi Egyptom a Severnou Kóreou. Na Severnú Kóreou bolo uvalené zbrojné embargo z dôvodu testovania jadrových zbraní a balistických rakiet. Napriek hlasovaniu Egypta za zavedenie sankcií voči Severnej Kórey, odhalili v auguste 2016 colné úrady v Suezskom kanáli prostredníctvom „*zmocnenia sa plavidla, viac ako 30 000 granátov s raketovým pohonom v hodnote približne 26 miliónov dolárov ukrytých pod zásobníkmi železnej rudy*“ (Quartz, 2019). „Záver vyšetrovania potvrdil, že cieľovou destináciou daných konvenčných zbraní bol Egypt.“

Tabuľka 5: Importy ťažkých konvenčných zbraní vybraných krajín regiónu Severnej Afriky v rokoch 2008 – 2018 (mil. TIV)

Štát/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Alžírsko	1529	1075	834	1126	816	312	430	858	2873	962	1318
Egypt	333	159	686	630	281	675	420	1438	1684	2403	1484
Líbya	16	22	37	8	73	109	-	-	-	-	-
Maroko	46	39	306	1403	896	76	560	47	287	485	387
Tunisko	3	-	7	7	-	38	44	7	29	89	180

Poznámka: “0” znamená hodnotu importov nižšiu ako 0.5 milióna.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. [online] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>> [Citované 1. 2. 2020]

Pri analýze exportov konvenčných zbraní z krajín regiónu neboli dostupné v databáze SIPRI a UNROCA takmer žiadne údaje. V rámci databázy SIPRI sú vykázané exporty len pre Egypt a Alžírsko, a to do okolitých krajín regiónu, konkrétne Líbye a Západnej Sahary. V databáze UNROCA sú evidované nízke hodnoty exportov pre SALW a ťažké konvenčné zbrane vo všetkých krajinách okrem Maroka.

Severná Afrika, podobne ako región západnej a východnej Afriky, čelí problému, ktorý predstavujú nelegálne transfery SALW. Z tohto dôvodu sú krajiny zapojené a vyzdvihujú význam Akčného programu OSN na predchádzanie, boj a elimináciu nezákonného obchodovania s ručnými a ľahkými zbraňami vo všetkých jeho aspektoch⁸ a *International Tracing Instrument*, teda politicky záväzného nástroja na označovanie, monitorovanie a asistenciu pri obchode so SALW. Práve Egypt a Alžírsko sú jednými z krajín Afriky, ktoré vo vysokej miere upozorňujú na potrebu bojovania proti nelegálnemu šíreniu konvenčných zbraní, najmä z/do regiónu Sahelu, počas zasadnutí Valného zhromaždenia OSN. Alžírsko viackrát oznámilo svoju ochotu

⁸ Z anglického Programme of Action to Prevent, Combat and Eradicate the Illicit Trade in Small Arms and Light Weapons in All Its Aspects.

a upriamilo pozornosť na prebiehajúce aktivity v oblasti krajín Sahelu, prostredníctvom ktorých poskytuje programy technickej pomoci, výcviky bezpečnostných zložiek a colných pracovníkov týkajúcich sa SALW (Permanent Mission of Algeria to the United Nations, 2017).

2.5 Región západnej Afriky

Poslednou analyzovanou oblasťou je región západnej Afriky (Tabuľka 6). S výnimkou Nigérie, dosahujú štáty západnej Afriky pomerne nízke hodnoty importu, a to aj v porovnaní s ostatnými regiónmi Afriky (podobne nízke hodnoty importov ako krajiny južnej Afriky). Kumulatívne najvyššie importy vykazuje s veľkým rozdielom Nigéria s vrcholmi v roku 2010 a období rokov 2014-2015. Nasledovaná je Ghanou a v poslednom období pozorujeme nárast importov ťažkých konvenčných zbraní aj v prípade Mali, a to od roku 2016. Najnižšie hodnoty importov boli vykázané Nigerom. Podľa databázy UNROCA, sú najnižšie hodnoty importov ťažkých konvenčných zbraní vykázané v krajine Mauritánia a Niger. Spoločným znakom je komoditná štruktúra importov krajín, nakoľko si všetky vo svojich importoch vykázali s pomerne vysokými hodnotami dovoz obrnených bojových vozidiel a okrem Mauritánie aj delostreleckých systémov veľkého kalibru. Teritoriálna štruktúra krajín, z ktorých pochádzajú importy, je rozmanitá. Spoločným obchodným partnerom všetkých sledovaných krajín regiónu je Čína, Francúzsko, Kanada, Ruská federácia (okrem Mauritánie), USA (okrem Mali), Juhoafrická republika (okrem Mauritánie). U importov každej krajiny regiónu figurujú taktiež štáty Európskej únie, najviac zastúpené je Rakúsko a Španielsko. Pri rozbore importov SALW dominuje v importovaných objemoch krajina Mali, Nigéria a Ghana. V rámci dát vykázaných pre SALW v databáze UNROCA je spoločným znakom sledovaných krajín regiónu ich vykazovanie len zo strany obchodného partnera, ktorý dané konvenčné zbrane exportoval.

Pri analýze exportov ťažkých konvenčných zbraní a SALW narazila autorka na problém nevykazovania dát v oboch svetových databázach, SIPRI a UNROCA. Dáta boli dostupné iba v prípade Mali pre SALW, a to konkrétne pre export revolverov a samonabíjajúcich pištoľí v rokoch 2017-2018 v počte 4, ktoré smerovali do Holandska a Grécka (United Nations Register of Conventional Arms, 2020).

Tabuľka 6: Importy ťažkých konvenčných zbraní vybraných krajín regiónu Západnej Afriky v rokoch 2008 – 2018 (mil. TIV)

Štát/Rok	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ghana	-	11	2	76	39	63	14	13	22	-	-
Mali	3	10	-	0	9	6	1	-	21	31	23
Mauritánia	-	-	9	5	11	10	7	1	35	-	-
Niger	8	1	0	0	-	13	4	9	-	4	-
Nigéria	33	65	188	62	30	30	218	186	50	49	49

Poznámka: "0" znamená hodnotu importov nižšiu ako 0.5 milióna.

Prameň: Stockholm International Peace Research Institute. *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. [online] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>> [Citované 11. 2. 2020]

Krajiny západnej Afriky sú, podobne ako ostatné regióny, poznačené fenoménom nelegálneho pašovania zbraní, ktoré nie sú zaevidované v žiadnej databáze a predstavujú enormne vysoké objemy. Z krajín západnej Afriky je najviac poznačený Niger, cez ktorého územie sú nelegálne pašované predovšetkým SALW a príslušná munícia smerujúca do rúk teroristických organizácií operujúcich v oblasti Sahelu a Sahary. V snahe potlačiť a v konečnom dôsledku zabrániť tomuto problému s medzinárodných dosahom, spolupracujú viaceré krajiny s vládou Nigeru a poskytujú jej vojenskú asistenciu. „*Prostredníctvom amerického programu Conventional Weapons Destruction (CWD) pomáha ministerstvo zahraničných vecí USA nigérijským bezpečnostným silám pri zabezpečovaní a správe zásob, aby sa zabránilo krádežiam zbraní* (U.S. Department of State, 2019).“ Okrem pašovania zbraní do rúk teroristických skupín, sú dôvodmi na nelegálne transfery zbraní v krajinách Afriky aj zabezpečenie a ochrana prístupu k nerastným surovinám, prístupu k vodným zdrojom a úrodným pôdam, čo je vo veľkej miere ovplyvnené dezertifikáciou, suchom a klimatickými zmenami. Počas zasadnutia Valného zhromaždenia OSN v októbri 2019 sa viaceré africké štáty vyjadrili na margo problému nelegálnych transferov konvenčných zbraní v Afrike, pričom delegát z Pobrežia Slonoviny upozornil, že objemy nelegálnych transferov SALW dosahujú hodnotu viac ako 100 miliónov, pričom samostatne v oblasti Sahelu je to až 10 milión kusov SALW (United Nations, 2019).

6 ZÁVER

Výsledky kvantitatívnej a kvalitatívnej analýzy potvrdili tézu stanovenú v úvode, že Afrika sa ako kontinent radí medzi subjekty inklinujúce k importu konvenčných zbraní. Príčinou prevahy importov konvenčných zbraní je aj slabo rozvinutý zbrojársky priemysel vo väčšine afrických štátov, existencia veľkého množstva ozbrojených konfliktov a pretrvávajúce aktivity teroristických organizácií, ktoré si vyžadujú rýchle nasadenie prevažne ručných palných a ľahkých zbraní, čo má

priamy vplyv na zaostávanie zbrojárskeho priemyslu. Dôležitú premennú zohráva taktiež koloniálna minulosť, a to nielen jej vplyv na neskorý rozvoj zbrojárskeho priemyslu, ale najmä na jej teritoriálnu štruktúru.

V prípade vývoja obchodu s konvenčnými zbraňami v rámci štátov Afriky počas sledovaného obdobia pozorujeme viaceré spoločné znaky. Ako prvý možno spomenúť existenciu exportného/importného lídra v rámci každého sledovaného regiónu, ktorý disponuje sieťou zbrojárskych spoločností a dosahuje najvyššie hodnoty objemov obchodu s konvenčnými zbraňami s krajinami regiónu a aj s krajinami mimo afrického kontinentu. Týmito lídrami sú Juhoafrická republika (južná Afrika), Egypt a Alžírsko (severná Afrika), Nigéria (západná Afrika) a Sudán (východná Afrika). Z dôvodu neúplného vykazovania údajov pre všetky sledované roky v databázach SIPRI a UNROCA nemožno jednoznačne určiť lídra pre strednú Afriku, ale z dôvodu dosahovania najvyšších hodnôt importov zbraní od roku 2015 a existencie vlastných väčších zbrojárskych spoločností, prisudzuje autorka toto označenie Angole. Druhým, už naznačeným spoločným znakom je nedostatočné vykazovanie importov a takmer žiadne vykazovanie exportov konvenčných zbraní v rámci svetových databáz. Tento znak je spoločný pre všetky regióny Afriky, pričom najúplnejšie údaje boli dostupné pre severnú Afriku, vynímajúc Líbyu. Najzávažnejší problém, ktorému čelia všetky regióny, predstavujú nelegálne transfery SALW, ktoré nie sú vykázané v rámci svetových databáz a ani národných správ týkajúcich sa zbrojárskeho priemyslu. Africké štáty za pomoci vyspelých ekonomík vyvíjajú aktivity, v podobe medzinárodných zmlúv, technickej asistencie, výcvikov, nasadenia bezpečnostných zložiek, po celom kontinente zamerané na boj s nelegálnym pašovaním zbraní. Regióny najviac postihnuté týmto problémom sú oblasť Sahelu, strednej a východnej Afriky.

Z analýzy prvej časti práce, venovanej medzinárodnej legislatíve v oblasti konvenčných zbraní, vyplýva nízke zapojenie sa štátov severnej Afriky do medzinárodných zmlúv a dohovorov. Napriek tomu, že pozorujeme určité snahy o ratifikáciu zmluvy CCW zo strany štátov severnej Afriky, je potrebné hodnotiť celkové aktivity tohto regiónu v oblasti medzinárodnej legislatívy za veľmi slabé. Naopak najvyššiu tendenciu zapájať sa do medzinárodných dohovorov a iniciatív pozorujeme pri Juhoafrickej republike a štátoch západnej Afriky. Z globálneho hľadiska prejavujú tendenciu zapájať sa do medzinárodnej regulácie konvenčných zbraní najmä vyspelé ekonomiky, príkladom sú štáty Európskej únie, Kanada a Austrália.

Rozdiel medzi rozvinutými trhovými ekonomikami a štátmi Afriky pri analýze obchodu s konvenčnými zbraňami pozorujeme aj v prípade snahy definovať smerovanie vývoja importov a exportov zbraní. U štátov Afriky nemožno jednoznačne určiť vývojové tendencie počas sledovaného obdobia a ani do budúcnosti. Toto je následok nielen nedostatočného vykazovania údajov v databázach, ale aj vplyvu

existencie ozbrojených konfliktov na obchod so zbraňami a nemožnosť predvídania ich vzniku a vývoja. S touto problematikou súvisí aj uvalenie zbrojného embarga zo strany BR OSN, Európskej únie a regionálnych organizácií, čo je ďalšou premennou, ktorá v krajinách Afriky vo veľkej miere ovplyvňovala obchod s konvenčnými zbraňami.

POUŽITÁ LITARATÚRA:

1. ADENIYI, A. (2017): *The human cost of uncontrolled arms in Africa - Cross-national research on seven African countries*. [online] Oxfam Research Reports: 2017, str. 34. Dostupné na internete: <https://www-cdn.oxfam.org/s3fs-public/file_attachments/rr-human-cost-uncontrolled-arms-africa-080317-en.pdf>.
2. Anti-Personnel Mine Ban Convention (2020). *States not Party*. [online] [Citované 16. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.apminebanconvention.org/fileadmin/user_upload/States_not_party_15_Jan_2018.pdf>
3. Arms Trade Treaty (2020). *Status of ATT Participation*. [online] [Citované 2. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://thearmstradetreaty.org/>>
4. Artillery (2019). *Overall defense revenues for the Top 100 defense companies in the world increased in 2019*. [online] [Citované 8. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.salesartillery.com/fs/top-100-defense-companies>>
5. COETZEE, B. (2014): *Arms Trade Treaty: Ratification and implementation guide for African States*. [online] Institute for Security Studies, 2014. [Citované 8. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://issafrica.org/research/handbooks-and-training-manuals/arms-trade-treaty-ratification-and-implementation-guide-for-african-states>>
6. Conflict Armament Research (2018). *Weapon Supplies into South Sudan's Civil War*. [online] London: Conflict Armament Research, 2018, str. 104. Dostupné na internete: <<https://www.conflictarm.com/>>
7. Convention on Cluster Munition (2020). *Universalization Status by Region*. [online] [Citované 7. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.clusterconvention.org/wp-content/uploads/2016/09/1.-CCM-Universalization-Status-by-Region-TO-PRINT.pdf>>
8. Dabanga (2014). 'Sudan's military industry expanding': *Small Arms Survey*. [online] [Citované 11. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.dabangasudan.org/en/all-news/article/sudan-s-military-industry-expanding-small-arms-survey>>
9. ETTANG, D. (2013): *Africa and the global trade in illicit small arms and light weapons*. Vydané v Handbook of Africa's International Relations, ed. Tim Murithi. Abingdon: Routledge, 2013. ISBN: 9781857436334
10. EU Sanctions Map (2020). *Thematic Restrictions*. [online] [Citované 5. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.sanctionsmap.eu/#/main>>
11. Global Security (bez roku uverejnenia). *Namibia Defense Industry*. [online] [Citované 4. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.globalsecurity.org/military/world/africa/na-industry.htm>>

12. HOLDEN, S (2009): *Where Guns Fall From the Sky*. [online] Dostupné na internete: <<https://www.nytimes.com/2009/01/21/movies/21deal.html>>
13. HOLTON, P. – BROMLEY, M. (2014): *The International Arms Trade: Difficult to Define, Measure, and Control*. [online] 2010, str. 14. [Citované 28. 4. 2020] Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/265643460_The_International_Arms_Trade_Difficult_to_Define_Measure_and_Control>
14. IPIS (2020). *Defence-related companies in Africa*. [online] [Citované 8. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://ipisresearch.be/mapping/webmapping/factories/index.html>>
15. LEVY, B. S. – SIDEL, V. W. (2008): *War and Public Health*. Oxford University Press: USA, 2008, str. 87. ISBN 0195311183
16. LUTTERBECK, D. (2009): *Arming Libya: Transfers of Conventional Weapons Past and Present*. Contemporary Security Policy: Volume 30, 2009, str. 505-528.
17. Middle East Eye (2019). *South Africa's deadly involvement in the Saudi war on Yemen*. [online] [Citované 27. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.middleeasteye.net/opinion/south-africas-deadly-involvement-saudi-war-yemen>>
18. Permanent Mission of Algeria to the United Nations (2017). *Statement by Mr Abdelkarim Ait Abdeslam First Secreatry to the Permanent Mission of Algeria to the United Nations*. [online] [Citované 29. 2. 2020] Dostupné na internete: <<http://statements.unmeetings.org/media2/16154189/algeria.pdf>>
19. PYTLAK, A. (bez roku vydania): *Small Arms and Light Weapons: Africa A ReSouRce Guide foR Religions for Peace*. Religions for Peace: New York, , str. 28. [online] Dostupné na internete: <<https://rfp.org/wp-content/uploads/2017/09/Small-Arms-and-Light-Weapons-Africa-English.pdf>>
20. Quartz (2019). *Egypt ordered North Korean arms—and tried to cover it up—while on the UN Security Council*. [online] [Citované 29. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://qz.com/1736333/egypt-ordered-north-korean-arms-and-tried-to-hide-it-while-on-unsc/>>
21. Republic of Zambia (2016). *Zambia's statement at the informal meeting of experts on Lethal Autonomous Weapons System (LAWS) during the general exchange of views on 11th March, 2016*. [online] [Citované 2. 2. 2020] Dostupné na internete: <[https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/\(httpAssets\)/2927422250D59E8EC1257F920057EDB5/\\$file/Zambia+Statement+at+the+meeting+of+Experts+on+LAWS.pdf](https://www.unog.ch/80256EDD006B8954/(httpAssets)/2927422250D59E8EC1257F920057EDB5/$file/Zambia+Statement+at+the+meeting+of+Experts+on+LAWS.pdf)>
22. SCHROEDER M. (2018): *The Illicit Arms Trade in Africa: A Global Enterprise*. Research Gate: 2018, str. 10. [online] Dostupné na internete: <https://www.researchgate.net/publication/326462123_The_Illicit_Arms_Trade_in_Africa_A_Global_Enterprise>
23. Stockholm International Peace Research Institute (2020). *Arms Embargoes*. [online] [Citované 5. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.sipri.org/databases/embargoes>>

24. Stockholm International Peace Research Institute (2020). *IMPORTER/EXPORTER TIV TABLES*. 2020. [online] [Citované 1. 2. 2020] Dostupné na internete: <<http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/values.php>>
25. Stockholm International Peace Research Institute (2020). *SIPRI Arms Industry Database*. [online] [Citované 9. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.sipri.org/databases/armsindustry>>
26. STOHL, R. (2017): *Understanding the conventional arms trade*. [online] AIP Conference Proceedings. 2017, str. 9. [Citované 28. 4. 2020] Dostupné na internete: <<https://aip.scitation.org/doi/pdf/10.1063/1.5009220>>
27. U.S. Department of State (2019). *How Destroying Excess Weapons in Niger Weakens Terrorists in the Sahel and Sahara*. [online] [Citované 15. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.state.gov/how-destroying-excess-weapons-in-niger-weakens-terrorists-in-the-sahel-and-sahara/>>
28. United Nations Development Programme – South Sudan (2017). *National Small Arms Assessment in South Sudan*. [online] [Citované 15. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://www.ss.undp.org/content/south_sudan/en/home/library/democratic_governance/national-small-arms-assessment-in-south-sudan.html>
29. United Nations Office on Drugs and Crime (2017). *Kinshasa Convention on arms control to enter into force on 8 March*. [online] [Citované 7. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.unodc.org/unodc/en/frontpage/2017/February/kinshasa-convention-on-arms-control-to-enter-into-force-on-8-march.html>>
30. United Nations Office on Drugs and Crime. *The Illicit Market in Firearms*. 2019, str. 5. [online] [Citované 28. 4. 2020] Dostupné na internete: <https://www.unodc.org/documents/e4j/Module_04_-_The_Illicit_Market_in_Firearms_FINAL.pdf>
31. United Nations Register of Conventional Arms (2020). [online] [Citované 2. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.unroca.org/>>
32. United Nations Treaty Collection (2020). *Convention on Prohibitions or Restrictions on the Use of Certain Conventional Weapons which may be deemed to be Excessively Injurious or to have Indiscriminate Effects (with Protocols I, II and III)*. [online] [Citované 16. 2. 2020] Dostupné na internete: <https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=X XVI-2&chapter=26&clang=_en>
33. United Nations (2019). *States Call for Enhanced Arms Control Strategies to Regulate 'Killer Robots', Stem Rising Tide of Illegal Weapons, Delegates Tell First Committee*. [online] [Citované 15. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.un.org/press/en/2019/gadis3635.doc.htm>>
34. United Nations (2013). *The Arms Trade Treaty*. [online] [Citované 16. 2. 2020] Dostupné na internete: <<https://www.thearmstradetreaty.org/hyper-images/file/TheArmsTradeTreaty1/TheArmsTradeTreaty.pdf>>
35. VENTER, A. J. (2014): *Mercenaries: Putting the World to Rights with Hired Guns*. Casemate: 2014, str. 344. ISBN-10: 9781612002446
36. Wassenaar Arrangement on Export Controls for Conventional Arms and Dual-Use Goods (2019). *Founding Documnets. Art. I*. [online] [Citované 18. 2.

- 2020] Dostupné na internete:
<<https://www.wassenaar.org/app/uploads/2019/12/WA-DOC-19-Public-Docs-Vol-I-Founding-Documents.pdf>>
37. WEZEMAN, P. (2003): *Conflicts and Transfers of Small Arms*. [online] SIPRI: 2003, str. 39. [Citované 28. 4. 2020] Dostupné na internete:
<<http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Disarm%20Conflicts%20and%20Transfers.pdf>>